

Per Øverland: Historieglimt 282 – Bakke kloster på Bakklandet

Bakke kloster som lå der Bakke gård nå ligger, like ved Bakke kirke, eller rettere sagt: ved Anna Dorothea kirke på Bakklandet. Det var et av landets rikeste klostre. Det er vel verdt å se litt nærmere på klosteret og dets fire hundre års historie. Tross dets lange eksistens er det forbausende få kilder som nevner noe om det. I det som er skrevet om norske klostre i middelalderen, er det lite å finne om Bakke. Hva er det som nedfeller seg i kildene om fortidens begivenheter? Ofte er det maktkamp og kriger. Dessuten setter andre dramatiske hendelser merke etter seg. Det er tankevekkende at vi bare kjenner to av abbedissene ved navn av den lange rekken av klosterets ledere gjennom 400 år. Det dagligdagse liv uten særlig dramatikkk setter få spor. Et kvinnekloster med sitt stille liv med nonnenes daglige tidebønner og gudstjenesteliv, nei, det er ikke spennende nok til å sette ytre spor. Andre kloster blir gjerne nevnt i gamle dokumenter som er samlet i Diplomatarium Norvegicum (DN) når de kjøper, selger eller makeskifter eiendom, men selv der skiller Bakke seg ut til tross for sine mange eiendommer. Tross sin store rikdom er det bare noen få ganger vi finner slikt om Bakke i DN. Nonnene drev ikke mye handel med sine eiendommer.

Nunnusetr a Bacca blir klosteret gjerne kalt i de eldste kildene. De gjør ikke klart hvilken orden det tilhører eller når det ble grunnlagt. Heller ikke er det nevnt at noen konge eller rikmann støttet opprettelsen. Likevel kan vi nok slå fast at det tilhørte benediktinerordenen fordi den lokale biskop visiterte klosteret den 27. desember, evangelisten Johannes' dag, hvert år. Benediktinerklostrene stod under lokalbiskopens tilsyn. De nyere ordener ble inspisert av sine egne ordensledere. Første gang vi hører om Bakke kloster er i kong Øystein Haraldssons tid. Han var konge fra 1142 til 1157. Det finnes et bruddstykke av en saga som omhandler skalden Einar Skuleson. Han diktet det berømte kvadet Geisli (Strålen) som han fremførte i Domkirken i Trondhjem. Under sitt besøk i byen var han på besøk i Bakke kloster og kom for sent til dugurd ved kongens bord. Som en bot før han fikk sette seg til bords tross

forsinkelsen, måtte Einar lage et kvad. Han var kongens stallare og kvad følgende (her i dansk språkdrakt):

«Os dydig Abbedisse har trøstet, dog ej mættet,

Til Drikkesynd ej lokket Indviet Kvindeskare.

Den kjække Konges Staller Til Spisning ej med Nonner

Paa Bakke blev indbuden; Ej saa han glædes skulde.»

Kongen var fornøyd med kvadet! Vi skal også komme til et annet kongelig innslag på Bakke, men først litt om starten av klosteret. I Einar Skulesons tid var klosteret veletablert og synes også å ha nær tilknytning til kongelige kretser. Vi kan trygt regne med at Bakke er grunnlagt ikke så lenge etter at benediktinerklosteret på Nidarholmen, nå kalt Munkholmen, ble grunnlagt, nemlig allerede på 1000-tallet. Da kong Sverre i 1183 lot sitt langskip «Mariasuden» gå av stabelen i Trondhjem, gav han liturgisk utstyr til Bakke klosters kirke for å få Jomfru Maria som skytshelgen for det nye skipet. I Håkon Håkonssons saga treffer vi den 8 år unge, kommende konge i besøk på Bakke hos sin slektning Astrid som bodde der. Gutten Håkon holdt til hos den daværende konge Inge Bårdsson fra Rein. Han var konge fra 1204 til 1217 da Håkon Håkonsson overtok. Kong Inges bror var hertug Skule Bårdsson som senere ble kong Håkons svigerfar.

Bakke kloster nevnes noen få ganger i DN. I bind V, diplom nummer 212 (DN V, 212) fra 23. september 1349 (Svartedaudens år) testamenterer erkebisp Arne Vade en alterkalk til Bakke kloster. Av DN II, nr. 354 den 10. januar 1367 ser vi at gården Grilstad har tilhørt klosteret. I følge DN V, nr. 1080 6. mai 1536 skifter abbeddissen ødegården Verkland mot en del av gården Torp i Strinda. I Bygdebok for Strinda, bind 2, kan en finne flere slike DN-steder som forteller litt om Bakke kloster, men vi henviser heller til side 35 der en finner en lang oppregning av klosterets eiendommer og inntekter.

Mer interessant enn besøk og eiendommer er det å se litt på livet i klosteret. Hele livsformen og disiplinen finner vi i Benedikt av Nursias regel som fremdeles er den viktigste leveregel for klostrene også i dag rundt i verden. Trøndelag hadde åtte klostre. I Trondhjem var det fem. Først Munkholmen og Bakke og dernest Elgeseter sammen med dominikanerne og fransiskanerne i

selve byen. I Inntrøndelag var det de to, på Munkeby og Tautra. Det nyeste var Rein kloster gitt av ætta på Rein i Rissa. Alle fulgte mer eller mindre strengt Benedikts regel som inndelte døgnet i tidebønner og messer ved siden av arbeid og studier. I tillegg til det indre livet i klosteret, var kirken og forkynnelsen åpen for vanlige folk. Også gravlunden ble åpnet for vanlige folks begravelser. I et nonnekloster hadde legsøstre sin faste plass. Eldre og syke kvinner kunne gi seg inn i klosteret for å få opphold og pleie. Også unge kvinner kunne finne plass der for sin utdanning. Betaling for slike tjenester var helst i gårder eller gårdparter gitt til klosteret.

Ved reformasjonen ble det satt en stopper for klostervesenet i Norge. Da møter vi den ene av de abbedissene som vi kjenner navnet til. Det var *Benedicta Jonsdotter*. Diplomet om skiftet av ødegården Verkland er nevnt ovenfor. Dette brevet av 6. mai 1536 er skrevet i en norrøn språkdrakt som er langt mer moderne enn de to hundre år eldre brevene. Det innledes slik: «*Jeg Benedicta Jonssdothter abbedisse i Backe closther gør vittherliget (kjent), ffor alle met thette mit obne breff...*». Hun skulle oppleve nedleggelsen av klosteret. Det rike klostergodset ble inndratt under kronen og gjort til et såkalt godslen som kongen brukte til å lønne sine folk. Tross nedleggelsen fikk abbedissen og hennes nonner opphold i klosteret til sin dødsdag ifølge kong Christian III's recess. Selv dør hun i 1561. Klosteret brant ned i 1564 ved den svenske hæren. I 1606 gav kongen tillatelse til å bruke stein fra klosterkirka til bygging av Frue kirkes utvidelse. Så der kan stein hilse oss fra Bakke gamle kloster.